

ELEKTRON TA'LIM TIZIMI VA UNING AHAMIYATI

Yuldasheva Gulbahor Ibragimovna

FarDU, dotsent

Qurbonova Gulsanam

FarDU, talaba

Annotatsiya. Ushbu maqolada elektron ta'lim tizimi va uning zamonaviy ta'lim jarayonidagi ahamiyati o'rganilgan. Maqolada elektron ta'limning nazariy va texnologik asoslari, ta'limning boshqa shakllaridan farqlari, shuningdek, masofaviy o'qitish jarayonida qo'llanilayotgan metod va platformalar tahlil qilingan. Elektron ta'limning afzalliklari, xususan, moslashuvchanlik, resurslarga keng kirish imkoniyati, individual yondashuv va xarajatlarni tejash kabi jihatlar batafsil yoritilgan. Shuningdek, texnologik infratuzilmaning yetishmasligi va pedagoglarning tayyorgarligi kabi muammolar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: elektron, texnologik, infratuzilma, metod, platformalar.

Аннотация. В данной статье рассматриваются системы электронного обучения и их значение в современном образовательном процессе. В статье анализируются теоретические и технические основы электронного образования, его отличия от других форм обучения, а также методы и платформы, используемые в дистанционном образовании. Подробно описаны преимущества электронного обучения, особенно с точки зрения гибкости, доступа к широкому спектру ресурсов, индивидуального подхода и экономии средств. Также были проанализированы такие проблемы, как отсутствие технической инфраструктуры и подготовки учителей.

Ключевые слова: электронный, технология, инфраструктура, метод, платформа.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatning jadal rivojlanishi ta'lim sohasida ham muhim o'zgarishlarni talab qilmoqda. Informatsion-kommunikatsion texnologiyalar (IKT)ning rivojlanishi natijasida ta'lim jarayoniga elektron tizimlarning joriy etilishi inson hayotining ajralmas qismiga aylandi. Elektron ta'lim tizimi (e-learning) – bu masofadan turib bilim olishning interaktiv shakli bo'lib, u internet, mobil ilovalar, kompyuter dasturlari va turli vositalar orqali amalga oshiriladi[1]. Elektron ta'lim tizimi an'anaviy ta'lim shakllaridan farqli o'laroq, ko'proq moslashuvchanlikni ta'minlaydi va talabalarni shaxsiy ehtiyojlariga mos dasturlar bilan ta'minlashga imkon beradi. Ushbu tizimning paydo bo'lishi va rivojlanishi, ayniqsa, global pandemiya davrida ta'lim tizimi uchun dolzarb muammo bo'lib chiqqan masofaviy ta'limga bo'lgan talabni oshirdi.

Elektron ta'lim tizimi o'zining ilmiy va texnologik asoslariga ko'ra zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylandi. Ushbu tizimning muvaffaqiyatli ishlashi quyidagi asosiy elementlar bilan bog'liq:

1. Texnologik infratuzilma

Elektron ta'lim internet tarmog'i, serverlar, kompyuterlar, mobil qurilmalar va maxsus platformalarga asoslanadi. Moodle, Blackboard, Coursera, Google Classroom kabi platformalar global darajada foydalanilmoqda. Bu tizimlar o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida muloqot qilish, materiallar almashish va bilimlarni baholash imkoniyatini beradi.

2. Metodologik yondashuv

Elektron ta'lim ta'limning an'anaviy shakllaridan farq qiluvchi pedagogik yondashuvlarni qo'llaydi. Bu usullarga masofaviy o'qitish, adaptiv ta'lim, gamifikatsiya va o'z-o'zini o'qitish kiradi. Elektron ta'lim tizimlari o'quv materiallarini vizual va interaktiv shaklda taqdim etib, talabalar uchun ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

3. Interaktiv o'quv materiallari

Elektron ta'lim tizimida foydalaniladigan materiallar video darslar, audio yozuvlar, elektron kitoblar, testlar va virtual laboratoriyalarni o'z ichiga oladi. Bu materiallar o'quvchilarning mavzuni tushunishini va o'zlashtirishini sezilarli darajada yaxshilaydi.

4. Nazorat va baholash tizimi

Elektron ta'limda talabalar bilimni baholash onlayn testlar, loyihalar va virtual imtihonlar orqali amalga oshiriladi. Bu yondashuv nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki vaqt va resurslarni tejaydi[2].

Elektron ta'lim tizimining joriy holatini tahlil qilish uchun bir qator amaliy tadqiqotlar o'tkazilgan. Masalan, dunyo miqyosida onlayn ta'lim platformalaridan foydalanish 2020-yilda pandemiya sabab keskin oshdi. UNESCO ma'lumotlariga ko'ra, shu davrda 1,6 milliarddan ortiq talaba va o'quvchilar masofaviy ta'limga o'tdi. O'zbekiston misolida qaraydigan bo'lsak, 2020-yilda masofaviy ta'lim tizimi faol rivojlana boshladi. Elektron ta'lim platformalari, xususan, Ziyonet, EduMarket va boshqa mahalliy tizimlar joriy etildi. Shuningdek, universitetlar va maktablar Microsoft Teams, Zoom va Google Meet kabi vositalardan keng foydalandi[3].

Elektron ta'lim tizimi quyidagi afzalliklarga ega:

1. Moshuvchanlik va qulaylik: O'quvchilar o'zlari uchun qulay vaqtda ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

2. Resurslarga keng kirish: Internet orqali o'quvchilar turli xil materiallarga, jumladan, xorijiy universitetlarning resurslariga ega bo'lishadi.

3. Individual yondashuv: Elektron tizimlar talabalar ehtiyojlariga moslashtirilgan dasturlarni taqdim etadi.

4. Xarajatlarni kamaytirish: Transport, turar joy va boshqa xarajatlarni tejash imkonini beradi.

Shunga qaramay, tizimning bir qancha kamchiliklari mavjud:

1. Texnologik infratuzilmaning yetishmasligi: Internet tarmog'i yoki qurilmalar bo'lmagan hududlarda elektron ta'lim tizimidan foydalanish imkoni cheklangan.

2. Pedagoglarning tayyorgarligi: Ko'plab o'qituvchilar elektron vositalardan foydalanishda yetarli tajribaga ega emas.

3. Talabalarning motivatsiyasi: Masofaviy ta'limda talabalar o'zlashtirish darajasini saqlab qolish uchun qo'shimcha motivatsiya talab etiladi[4].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Elektron ta'lim tizimi zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylanib, jamiyatda bilim olishning yangi imkoniyatlarini yaratmoqda. Ushbu tizim texnologik rivojlanish va global integratsiya jarayonlari bilan uyg'unlashib, ta'lim sifatini oshirish va uni yanada qulay qilishda muhim rol o'ynamoqda. Elektron ta'lim tizimi ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Uning rivojlanishi nafaqat talabalarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi, balki butun ta'lim tizimining samaradorligini oshiradi. Shu sababli, ushbu yo'nalishda olib boriladigan izlanishlar va amaliyotlar dolzarbligicha qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari: Ta'limni raqamlashtirish bo'yicha 2019-2023 yillarga mo'ljallangan davlat dasturi.
2. Rasulov N.A. va boshqalar. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari ta'limda. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2020.
3. Abdukarimov A.A. Masofaviy ta'lim va uning texnologiyalari. Darslik. Toshkent, 2019.
4. Kuralov Y. A. (2020). Development Of Geometric Creativity Of Secondary SchollStudents By Computer. International Journal of Scientific & Technology Research (IJSTR) Volume 9, Issue 2, February 2020 Edition, 4572-4576.
5. Akhmedov B. A., Majidov J. M., Narimbetova Z. A., Kuralov Yu. A. (2020). Activeinteractive and distance forms of the cluster method of learning in development of higher education. Экономика и социум, 12(79), 805-808.
6. Yuldasheva, G. (2023). Ta'limda axborot texnologiyalari. 1-qism. Darslik. – Farg'ona-307b
7. Yuldasheva, G., V. Sharopova . “Inson” ijtimoiy xizmatlar markazlarida AKT dan foydalanishning ahamiyati. International Journal of Scientific Researchs. Volume 5, ISSUE 2. 2024-yil. 292-293b.
8. Yuldasheva, G., N.Teshaboyeva. Ijtimoiy ish sohasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish. Gospodarka i Innowacje. Volume 47. 2024-yil. 304-307 b.
9. Yuldasheva G., D. A'zamxujayeva. Ijtimoiy ishda boshqaruv hujjatlarni elektronlashtirish. Международная конференция академических наук. 2024-yil. 200-203 b